

УДК 37.013

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

В.М. Тищенко

У статті висвітлено загальні підходи до тенденцій розвитку державної молодіжної політики в розвинутих країнах Європейського Союзу. Аналізуються сучасні особливості реалізації різних аспектів державної молодіжної політики в таких країнах, як Німеччина, Великобританія, Франція, Швеція.

Ключові слова: *молодь, державна молодіжна політика, молодіжні організації*

Нині значно ускладнився процес соціалізації молодого покоління. Кризовий стан процесу становлення молодої людини сьогодні спричинений зміною виробничої сфери, формуванням нових економічних умов, відносин, змін у системі зайнятості молоді, її стабільного економічного забезпечення. На вирішення цих молодіжних проблем спрямована державна молодіжна політика. Державна молодіжна політика є своєрідним, специфічним, пріоритетним напрямком в діяльності держави, всіх її структур і соціальних інститутів в інтересах як молодої людини, так і суспільства.

Молодь – це передусім один із найважливіших стратегічних ресурсів країни, який здатний створювати та стимулювати розвиток інновацій, відтворювати матеріальні та інтелектуальні ресурси. Крім того, в умовах старіння суспільства навантаження на молодь дедалі зростає. Ускладнення життя, загострення багатьох соціально-економічних, політичних і духовних процесів, криза духовних ідеалів та орієнтирів громадян у країнах перехідного періоду від тоталітаризму до демократії посилили

потребу в розробці та реалізації принципово нової соціальної молодіжної політики.

Надзвичайно корисним в цьому аспекті є вивчення зарубіжного досвіду функціонування соціальної молодіжної політики в зарубіжних країнах, зокрема розвинених країнах Європейського Союзу, оскільки розуміння основних принципів європейської молодіжної політики і вивчення досвіду її реалізації окремими європейськими інститутами можуть мати істотне значення для розробки ефективної національної молодіжної політики в майбутньому.

Основною причиною формування молодіжної політики як окремого напрямку соціальної політики є проблемність процесу соціалізації молоді в сучасних умовах. Деяка частина молодих людей випадає із загального процесу соціальної адаптації, поповнює ряди маргінальних елементів, стаючи осередком соціальної дестабілізації і злочинності. Молодіжна політика в європейських країнах орієнтована як на молодь в цілому, так і на проблемну її частину. Молодь, як правило, умовно розділяється на групи (від 14-18 років до 25-27 років), що дозволяє запроваджувати адресність соціальної допомоги залежно від віку.

У більшості європейських країн молодіжна політика покликана сприяти молодим людям в соціальному становленні, у тому числі в забезпеченні зайнятості та участі молодих людей у громадському житті суспільства. Суспільство має створювати необхідні умови для самореалізації молоді і її активного включення в суспільні процеси. Це дозволить забезпечити соціальне, культурне і економічне відтворення і прискорити суспільний розвиток.

Загальна мета державної молодіжної політики різних європейських держав – сприяння безконфліктній інтеграції молодих людей в суспільство. За 10-12 років перебування в молодіжній віковій групі необхідно здобути освіту, опанувати професійні навички, засвоїти свої права і обов'язки, пройти курс цивільного і етичного виховання, щоб вступити в самостійне життя як повноцінна особистість.

Наразі можна говорити про існування молодіжного законодавства в більшості європейських країн, хоча питання про інтегровану молодіжну політику до цих пір перебуває у стадії обговорення і часто молодіжне законодавство обмежене галуззю соціальної роботи і формальної освіти. Так, наприклад, правову основу допомоги дітям і молоді в Німеччині створює закон про допомогу дітям і молоді (Kinder-und Jugendhilfegesetz).

Більшість європейських країн має триступеневу структуру державної молодіжної політики.

Перший рівень – законодавча база і загальні напрями її реалізації розробляються на рівні центрального уряду.

Другий рівень – регіональні і муніципальні адміністрації;

Третій рівень – молодіжні організації.

Основа участі молоді у державній молодіжній політиці – це молодіжні організації. Наприклад, в Німеччині налічується близько 90 міжрегіональних молодіжних організацій і союзів, в яких бере участь приблизно 25% всього молодого населення держави. У питанні соціальної роботи з молоддю держава поступається місцем молодіжним союзам, спілкам, релігійним об'єднанням, фондам та іншим незалежним організаціям, завдяки чому створюється широкий спектр соціальних послуг.

У Фінляндії державна фінансова підтримка надається 75 національним організаціям. На місцевому рівні молодіжні об'єднання отримують фінансову та іншого роду підтримку (навчання, приміщення, забезпечення устаткуванням) з боку місцевих органів влади. Проте в останні десятиліття спостерігається тенденція, коли молоді люди віддають перевагу новим формам своєї участі в суспільному житті (неформальні об'єднання, молодіжні групи, які реалізують окремі проекти та програми), ніж участі у традиційних молодіжних організаціях.

Вивчаючи досвід провідних країн Європейського Союзу, можна виділити такі тенденції у сфері державної молодіжної політики:

- структування державної молодіжної політики за рівнями: національний, регіональний та місцевий. Ця система найбільш яскраво виражена в Німеччині: на федеральному рівні за розробку молодіжної політики відповідає Міністерство у справах сім'ї, людей похилого віку, жінок і молоді. Також в розробці плану беруть участь федеральні Міністерство освіти і науки та Міністерство економіки і зайнятості. На земельному рівні відповідні міністерства розробляють, орієнтуючись на федеральний план, земельні плани молодіжної політики з врахуванням потреб регіонів. Виконанням молодіжної політики займаються земельні молодіжні відомства. На комунальному рівні відбувається безпосередня реалізація завдань і програм, визначених у федеральному і земельному планах[1].

- Використання принципу субсидіарності, коли основна відповідальність, у тому числі й фінансова, покладається на низовий рівень (комунальний, муніципальний). У Німеччині до 60% витрат на реалізацію молодіжних програм припадає на муніципальний рівень (близько 10% мініципального бюджету), а 35% - на бюджет регіону. Це дозволяє надавати адресну допомогу молодим людям, з врахуванням локальних і регіональних соціально-економічних реалій і потреб.

- Співпраця влади і неурядових організацій на всіх трьох рівнях реалізації молодіжної політики. У Німеччині недержавні організації, в першу чергу – молодіжні, можуть отримати статус «виконавця», якщо їх робота відповідає завданням молодіжної політики, і брати участь в реалізації конкретних заходів. Організації, що беруть участь в здійсненні молодіжної політики, займаються лобіюванням інтересів своїх членів (в основному – представників молодіжних груп) на всіх рівнях влади, тобто представництво інтересів йде «знизу». У Франції громадські організації, що добровільно реєструються при Міністерстві у справах молоді і спорту, розглядаються як потенційні партнери і мають право звертатися за матеріальною допомогою для реалізації конкретних проектів[2].

- Регулярний моніторинг проблем молоді незалежними експертами, що дозволяє уповноваженим органам приймати зважені довгострокові рішення на основі різних оцінок ситуації і можливостей її розвитку, вносячи відповідні корективи.

- Застосування комплексу заходів щодо культурно-етичного виховання молоді. Так, в Німеччині діє договір між регіональним та федеральним рівнем про захист молоді від шкідливого впливу ЗМІ.

- Підвищення якості і доступності освіти (підвищення кваліфікації, професійно-технічна підготовка, навчання у ВНЗ) є одним з головних напрямів молодіжної політики в європейських країнах. Успішні освічені люди, що отримали підготовку за певною спеціальністю, є запорукою соціальної стабільності будь-якого суспільства. У Великобританії запроваджуються заходи, покликані підсилити мотивацію до здобуття освіти, система кредитів для здобуття професійної підготовки, фінансова підтримка молоді 16-19 років, яка вчиться на денних відділеннях і живе з батьками. У Швеції навчання як в середній, так і у вищій школі безкоштовне, але стипендія для оплати проживання і навчальних посібників надається у вигляді кредиту (4% відрахувань від

заробітку після завершення навчання і влаштування на роботу). В цілому система фінансових заходів по залученню молоді до освітнього процесу доки є недостатньо розвинутою.

- **Вирішення проблеми молодіжного безробіття.** У Великобританії боротьба з безробіттям здійснюється в рамках програми «Новий курс для молодих людей» - консультації і рекомендації із вибору виду діяльності з врахуванням індивідуальних особливостей і потреб. У Швеції проблема працевлаштування і професійної перепідготовки вирішується на локальному рівні з врахуванням особливостей місцевих ринків праці і кадрових запитів бізнесу [3].

- **Громадянське виховання молоді,** яке є сукупністю багатьох напрямків та векторів соціалізації (політичної, правової, екологічної, естетичної та ін.) і сприяє формуванню справжніх громадян своєї країни – освічених, цілеспрямованих, діяльних, які поважають свою державу. Цікавий досвід має діяльність у складі британського уряду міжвідомчого підрозділу із питань соціальної маргіналізації, що займається розробкою політики із залучення представників груп ризику в середовищі молоді, (неповнолітніх матерів, бездомних, правопорушників) до нормального суспільного життя. В цілому для британської молодіжної політики характерна тенденція дати молодим людям шанс, підтримати їх, але утриматися від надмірної опіки і добродійності, які підривають стимул до самостійної активності, ведуть до утриманства.

- **Міжнародні молодіжні програми обмінів,** що сприяють безпосередньому спілкуванню молоді із різних європейських країн через спільне навчання і роботу незалежно від кордонів.

Система європейських інститутів молодіжної політики пройшла тривалий шлях становлення і розвитку. У сучасному вигляді вона є складно організованим, але ефективним механізмом реалізації молодіжної політики, основні принципи якого можуть виявитися корисними при визначенні інноваційних шляхів розвитку молодіжної політики в Україні.

Література

1. Mühlum, Albert, Sozialpädagogik und Sozialarbeit, Neuauflage, Frankfurt, 2006
2. Germain, Carel / Gitterman, Alex, Praktische Sozialarbeit, 3. Aufl., Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart, 2008
3. Леонов Ю.С. Стратегии европейской государственной молодежной политики: основные направления и тенденции // Аналитический Вестник Совета Федерации СФ РФ, 2007г., № 4, С. 19-30

В статье рассматриваются общие тенденции развития государственной молодежной политики в развитых странах Европейского Союза. Анализируются особенности современной государственной молодежной политики в таких странах, как Германия, Великобритания, Франция, Швеция.

Ключевые слова: молодежь, государственная молодежная политика, молодежные организации.

In the article general progress of public youth policy trends are examined in the developed countries of European Union. The features of modern public youth policy are analysed in such countries as Germany, Great Britain, France, Sweden.

Key words: young people, public youth policy, youth organizations.

Тименко В.М – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна)

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук професор Г.П. Шевченко

УДК 1:316.61

ОБРАЗ ЛЮДИНИ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ АСПЕКТІ

І.О. Ушакова

У статті розкривається сутність поняття образу людини, наводиться аналіз філософських поглядів щодо образу людини в соціокультурному аспекті.

Ключові слова: образ, філософія образу людини, свідомість.

Провідною ланкою будь-яких філософських вчень прямо або опосередковано є людина, адже розгляд різних аспектів буття стає можливим тільки в контексті людини, через уявлення про людину, її